

СЕКЦІЯ 5.
ЦИВІЛЬНЕ, ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ
ПРАВО.

DYREKTYWA W SPRAWIE ADR W SPORACH KONSUMENCKICH

Piotr Sławicki
asystent w Katedrze Negocjacji i Mediacji
Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

Wstęp. Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej w dniu 21 maja 2013 roku przyjęły dyrektywę 2013/11/UE w sprawie alternatywnych metod rozstrzygania sporów konsumenckich oraz zmiany rozporządzenia (WE) nr 2006/2004 i dyrektywy 2009/22/WE zwaną dyrektywą w sprawie ADR w sporach konsumenckich. Jest to kolejny przejaw aktywności organów unijnych w zakresie popularyzacji alternatywnych metod rozwiązywania sporów o charakterze transgranicznym. Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie podstawowych zasad wynikających z przedmiotowego aktu prawnego.

Cel regulacji. Celem dyrektywy jest przyczynianie się do należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego dzięki zapewnieniu konsumentom możliwości dobrowolnego składania skarg na działania przedsiębiorców do podmiotów oferujących niezależne, bezstronne, przejrzyste, skuteczne, szybkie i uczciwe alternatywne metody rozstrzygania sporów (art. 1 zd. 1).

W motywie 5 dyrektywy wskazano, że alternatywne metody rozstrzygania sporów (ADR) to proste, szybkie i tanie rozwiązanie pozasądowe w przypadku sporów między konsumentami a przedsiębiorcami. Jednakże nie są one w wystarczającym stopniu i jednolicie rozwinięte w całej Unii. Ponadto nie zostały prawidłowo zorganizowane i nie działają zadowalająco we wszystkich obszarach geograficznych, czy sektorach działalności gospodarczej w Unii. W dalszej części powołanego motywu preambuły podano, że konsumenci i przedsiębiorcy wciąż nie są świadomi istnienia alternatywnych mechanizmów dochodzenia roszczeń, a tylko niewielki procent obywateli wie, jak złożyć skargę do podmiotu ADR.

Zdaniem ustawodawcy unijnego, różnice w dostępności metod ADR, ich jakości i wiedzy o nich w poszczególnych państwach członkowskich stanowią barierę na rynku wewnętrznym i jedną z przyczyn, ze względu na którą wielu konsumentów powstrzymuje się od transgranicznych zakupów, gdyż nie mają pewności, czy ewentualne spory z przedsiębiorcami mogą być rozwiązane w sposób łatwy, szybki i tani. Analogiczne zagrożenie dotyczy przedsiębiorców powstrzymujących się od sprzedaży towarów i usług konsumentom z innych państw członkowskich. Wskazuje się ponadto na naruszenie zasady konkurencyjności z uwagi na różny poziom rozwoju ADR, co stawia przedsiębiorców z państw, w których ADR są rozwinięte, w uprzywilejowanej pozycji do przedsiębiorców mających siedzibę w państwach, w których poziom instytucji ADR jest niski (motyw 6).

Zastosowanie dyrektywy. Zgodnie z art. 2 ust. 1 dyrektywy ma ona zastosowanie do postępowań mających na celu pozasądowe rozstrzygnięcie

krajowych i transgranicznych sporów dotyczących zobowiązań umownych wynikających z umów sprzedaży lub umów o świadczenie usług między przedsiębiorcą mającym siedzibę w Unii a konsumentem mającym miejsce zamieszkania w Unii, poprzez interwencję podmiotu ADR, który proponuje lub narzuca rozwiązanie bądź doprowadza do spotkania stron w celu ułatwienia polubownego rozstrzygnięcia.

W motywie 16 podniesiono, że dyrektywa znajduje zastosowanie do sporów między konsumentami a przedsiębiorcami dotyczących zobowiązań umownych wynikających z umów sprzedaży lub z umów o świadczenie usług zawartych we wszystkich sektorach gospodarki nieobjętych wyłączeniem, zarówno przez internet, jak i poza nim, przy czym dotyczy ona skarg składanych przez konsumentów przeciwko przedsiębiorcom, a nie skarg przedsiębiorców przeciwko konsumentom lub między przedsiębiorcami.

Z mocy art. 2 ust. 2 dyrektywa nie ma zaś zastosowania do:

- postępowań toczących się przed podmiotami rozstrzygającymi spory, w przypadku gdy osoby fizyczne odpowiadające za rozstrzygnięcie sporu są zatrudnione lub nagradzane wyłącznie przez indywidualnego przedsiębiorcę, chyba że państwa członkowskie zdecydują się o dopuszczeniu takich postępowań jako postępowań ADR i spełnione są wymogi zawarte w rozdziale II dyrektywy,

- postępowań toczących się w ramach systemów rozpatrywania skarg konsumenckich przez przedsiębiorcę,

- usług niemających charakteru gospodarczego świadczonych w interesie ogólnym (zob. motyw 13, z którego treści wynika, że dyrektywy nie stosuje się do usług niemających charakteru gospodarczego świadczonych w interesie ogólnym, przez które rozumie się usługi, które nie są świadczone za wynagrodzeniem o charakterze gospodarczym),

- sporów między przedsiębiorcami,

- bezpośrednich negocjacji między konsumentem a przedsiębiorcą,

- działań podejmowanych przez sędziów w celu rozstrzygnięcia sporu w toku postępowania sądowego dotyczącego tego sporu (zob. motyw 23),

- postępowań wszczynanych przez przedsiębiorcę przeciwko konsumentowi,

- usług zdrowotnych świadczonych przez pracowników ochrony zdrowia pacjentom w celu oceny, utrzymania lub poprawy ich stanu zdrowia, łącznie z przepisywaniem, wydawaniem i udostępnianiem produktów leczniczych oraz wyrobów medycznych (zob. motyw 14),

- publicznych instytucji świadczących usługi w zakresie kształcenia ustawicznego lub szkolnictwa wyższego.

Należy zauważyć, że ustawodawca unijny nie wykluczył zastosowania przedmiotowej dyrektywy w stosunku do podmiotów zajmujących się rozstrzyganiem sporów, które narzucają stronom prawnie wiążące rozwiązanie, przy czym konieczna jest w tym zakresie zgoda państw członkowskich (motyw 20). W motywie 21 wskazano na zróżnicowany charakter ADR, wymieniając następujące formy postępowania:

- w której podmiot ADR doprowadza do spotkania stron, mając na celu ułatwienie znalezienia polubownego rozwiązania,

- w której podmiot ADR proponuje rozwiązanie,
- w której podmiot ADR narzuca rozwiązania,
- formy hybrydowe polegające na połączeniu dwóch lub większej liczby tego typu postępowań.

Pojęcie konsumenta. W motywie 18 zdefiniowano konsumenta (analogicznie jak w rozporządzeniu w sprawie ODR w sporach konsumenckich) jako osobę fizyczną, której działanie nie ma związku z jej działalnością handlową, gospodarczą, rzemieślniczą lub wykonywaniem wolnego zawodu, przy czym jeżeli umowa zostaje zawarta w celu częściowo związanym z działalnością handlową danej osoby, a częściowo niemającym takiego związku, a cel związany z działalnością handlową jest na tyle ograniczony, że nie ma charakteru przeważającego w ogólnym kontekście umowy, osobę taką należy również uznać za konsumenta (zob. art. 4 ust. 1 lit a).

Odmowa rozpatrzenia danego sporu przez podmiot ADR. Na mocy art. 5 ust. 4 państwa członkowskie mogą według swego uznania zezwolić podmiotom ADR na utrzymanie w mocy lub wprowadzenie przepisów proceduralnych, które umożliwią im odmowę rozpatrzenia danego sporu ze względu na to, że:

- konsument nie podjął próby skontaktowania się z danym przedsiębiorcą, aby omówić swoją skargę i rozwiązać problem bezpośrednio z przedsiębiorcą (zob. motyw 50, który wprowadza pierwszeństwo negocjacyjnego rozwiązania sporu),
- spór jest błahy lub skarga służy spowodowaniu uciążliwości dla drugiej strony,
- spór jest lub był uprzednio rozpatrywany przez inny podmiot ADR lub przez sąd,
- wartość przedmiotu sporu jest wyższa lub niższa od pewnego ustalonego z góry progu finansowego,
- konsument nie poddał sporu pod rozpatrzenie podmiotu ADR w ustalonym z góry terminie, który nie może być krótszy niż jeden rok od daty złożenia przedsiębiorcy skargi,
- rozpatrzenie tego typu sporu spowodowałoby poważne zakłócenie skutecznego działania podmiotu ADR.

Cechy postępowania przed podmiotem ADR. Ustawodawca unijny nałożył na podmioty ADR, jak i osoby fizyczne odpowiedzialne za ADR minimalne standardy, którymi powinny się cechować.

W pierwszej kolejności państwa członkowskie mają obowiązek zapewnić, że osoby odpowiedzialne za ADR posiadają niezbędną wiedzę fachową, są niezależne i bezstronne (art. 6 ust. 1). W odniesieniu do wiedzy fachowej dyrektywa precyzuje, że dotyczy to wiedzy i umiejętności w dziedzinie alternatywnego lub sądowego rozstrzygania sporów konsumenckich, jak również ogólną znajomość prawa (art. 6 ust. 1 lit. a) oraz motyw 36).

Następnie państwa członkowskie zapewniają przejrzystość działania podmiotów ADR, w szczególności poprzez udostępnianie publicznie określonych danych na swoich stronach internetowych (art. 7).

Postępowanie ADR powinno ponadto:

- być łatwo dostępne dla obu stron w formie internetowej i nieinternetowej (art. 8 lit a),

- zapewniać możliwość korzystania z procedury bez pomocy prawnika (art. 8 lit. b),
- być nieodpłatne lub dostępne za opłatą o nieznacznej wysokości (art. 8 lit. c) oraz motyw 41),
- być szybkie (art. 8 lit d) i e) oraz motyw 40),
- zapewniać równość proceduralną stron (art. 9),
- być zasadniczo dobrowolne (art. 10),
- mieć wpływ na bieg terminu przedawnienia roszczenia (art. 12 ust. 1),
- być poufne (motyw 29-30).

Obowiązki informacyjne przedsiębiorców. Dodatkowo dyrektywa nakłada na państwa członkowskie przyjęcie rozwiązań prawnych, które zapewnią, by przedsiębiorcy mający siedziby na ich terytorium informowali konsumentów o podmiocie ADR, który jest właściwy dla tych przedsiębiorców, w przypadkach gdy zobowiązują się lub są zobowiązani do korzystania z tych podmiotów, do celów rozstrzygnięcia sporów z konsumentami. Informacje te powinny obejmować adres strony internetowej stosownego podmiotu ADR (art. 13 ust. 1). Przedmiotowe informacje powinny być udostępnione w sposób jasny, zrozumiały i łatwo dostępny na stronie internetowej przedsiębiorcy i w stosownych przypadkach, w ogólnych warunkach umów sprzedaży lub umów świadczenia usług między przedsiębiorcą a konsumentem (art. 13 ust. 2).

Sankcje. Na podstawie art. 21 państwa członkowskie są uprawnione od ustanowienia przepisów dotyczących sankcji mających zastosowanie w przypadku naruszenia przepisów krajowych i mogą podejmować wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia ich wdrożenia. Przewidziane sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające.

Wnioski. Dyrektywa w sprawie ADR w sporach konsumenckich stanowi istotny wkład Unii Europejskiej w popularyzację alternatywnych metod rozwiązywania sporów. Po dyrektywie mediacyjnej z 2008 roku, Unia Europejska przygotowała akt prawny, o szerokim zasięgu zastosowania. Należy zauważyć, że ADR mają charakter niejednorodny, co stanowi istotną trudność w uregulowania przedmiotowych instrumentów umożliwiających pozasądowe rozwiązywanie sporów. Niewątpliwie pozostawienie państwom członkowskim możliwości wewnętrznej regulacji postępowań ADR, przy zaakcentowaniu podstawowych ram wspólnych dla całej Unii Europejskiej, umożliwi z jednej strony dostosowanie ADR do krajowych potrzeb, z drugiej strony wyraźnie świadczy o zainteresowaniu struktur europejskich alternatywnymi metodami rozwiązywania sporów. Nie budzi wątpliwości szczególne znaczenie regulacji w kontekście sporów konsumenckich, które mają priorytetowe znaczenie dla realizacji celów Unii Europejskiej, a nadto przedmiotowa regulacja ma istotne znaczenie z perspektywy stałego wzrostu transgranicznego obrotu konsumenckiego.

BIBLIOGRAFIA:

1. A. Banaszewska, Nowe unijne regulacje w zakresie ADR w sporach konsumenckich, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2014, nr 4, s. 87-94.

2. M. Więcko-Tułowicka, *Alternatywne metody rozwiązywania sporów z zakresu umów ubezpieczenia – dyrektywa ADR, europejska sieć rozstrzygania sporów Fin-Net*, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2013, nr 3, s. 67-74.

3. M. Więcko-Tułowicka, *Nowe propozycje Komisji Europejskiej w zakresie polubownego rozwiązywania sporów z perspektywy działalności Rzecznika Ubezpieczonych*, „Monitor Ubezpieczeniowy” 2012, nr 49, s. 19-21.

4. J. Mucha, *Alternatywne metody rozwiązywania sporów konsumenckich w prawie unijnym – nowe rozwiązania prawne (dyrektywa 2013/11/UE w sprawie ADR oraz rozporządzenie nr 524/2013 w sprawie ODR)*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2014, nr 4, s. 79-89.

5. R. Stankiewicz, *Stanowisko w sprawie propozycji wdrożenia art. 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie alternatywnych metod rozstrzygania sporów konsumenckich oraz zmieniającej rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę 2009/22/WE (dyrektywa w sprawie ADR w sporach konsumenckich)*, Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji z dnia 5 maja 2014 r., dost.: <http://uokik.gov.pl/download.php?id=1190> (15.03.2015 r.).

KOMPETENCJE REFERENDARYA SĄDOWEGO W POSTĘPOWANIU CYWILNYM

Mgr Resztak I.

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Promotor ks. dr hab. Sylwester Kasprzak

W postępowaniu cywilnym ustawodawca szczegółowo w sposób pozytywny określił uprawnienia, które leżą w gestii referendarza sądowego [art. 47¹ KPC]. Zgodnie z regulacją zawartą w art. 47¹ KPC są to, jak wskazano to już wyżej, czynności w postępowaniu cywilnym w wypadkach wskazanych w ustawie.

Uwzględniając wskazane wyżej zróżnicowane metody określania kompetencji referendarza sądowego do tych czynności, ograniczając ich zakres do wydziałów cywilnego, zaliczyć należy:

- wydawanie nakazów zapłaty w postępowaniu upominawczym oraz w elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 3531 § 2 KPC) oraz wydawanie zarządzeń w postępowaniu upominawczym (art. 4971 § 3 KPC),
- wydawanie europejskich nakazów zapłaty (art. 50516 § 2 KPC) oraz wydawanie zarządzeń w europejskim postępowaniu nakazowym (art. 50516 § 3 KPC),
- czynności w sprawach z zakresu prawa spadkowego, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy, zabezpieczenia spadku oraz przesłuchania świadków testamentu ustnego (art. 5091 § 3 KPC),
- nadawanie klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym, orzeczeniom sądu prawomocnym lub podlegającym natychmiastowemu wykonaniu, jak również ugodom zawartym przed sądem; orzeczeniom referendarza sądowego prawomocnym lub podlegającym natychmiastowemu wykonaniu, innym orzeczeniom, ugodom i aktom, które z mocy ustawy podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej; a